

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

ЛІТЕРАТУРА:

1. Власенко В. М. Самооподаткування міжвоєнної української політичної еміграції у Румунії / В. М. Власенко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Вип.15. Острог, 2010. – С. 99-109.
2. Закон про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці // Вісник державних законів для всіх земель Української Народної Республіки. 19 листопада 1920 р. 2-й випуск [Без нумерації]. URL: <http://constituanta.blogspot.com/2012/10/1920.html>
3. Лівницький М. А. ДЦ УНР в екзилі між 1920 і 1940 роками / М. А. Лівницький. – Мюнхен-Філадельфія: Вид-во Укр. інформ. бюро, 1984. – 72 с.
4. Нариси з історії дипломатії України / За ред. В. А. Смоля. – К.: Альтернативи, 2001. – 460 с.
5. Сідак В. Спецслужба держави без території: люди, події, факти / В. Сідак, Т. Вронська. – К.: Темпора; Вид-во Нац. академії СБУ, 2003. – 240 с.
6. Український парламентаризм на еміграції. Державний Центр УНР: документи і матеріали. 1920-1992 / Упор. В. Яблонський. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2012. – 840 с.

ДО БІОГРАФІЇ ПРЕДСТАВНИКА УРЯДУ УНР В РУМУНІЇ ГНАТА ПОРОХІВСЬКОГО

Сапсай О. В.

Студентка IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Власенко В. М.

кандидат історичних наук, доцент, завідувач секції історії кафедри КПТІДП ННІ права

Сумського державного університету

Досвід державотворення попередніх поколінь українців є надзвичайно важливим надбанням сьогодення, оскільки внаслідок порушення цілісності державного суверенітету нашої країни з боку Російської Федерації у 2014-2017 рр., постала низка проблем, які можна вирішити лише спираючись на історичний досвід державотворення.

Важливим періодом українського державотворення була діяльність Державного Центру Української Народної Республіки (ДЦ УНР) в еміграції (екзилі) між двома світовими війнами. Складовою частиною ДЦ УНР в еміграції був Уряд УНР, який мав в багатьох країнах тогочасної Європи своїх представників.

У Румунії представником спочатку військового міністра, а потім й Уряду УНР в еміграції був лідер української військової еміграції, один із керівників низки громадсько-політичних організацій емігрантів в цій країні, полковник Гнат Єрмилович Порохівський.

Незважаючи на те, що ця особа свого часу була відомою не тільки серед української політичної еміграції в Румунії й Європі, але й у румунських політичних колах, наукових публікацій про Г. Порохівського небагато. Це лише 2 статті у фахових виданнях [1-2] та два збірники документів [3-4], що побачили світ у Румунії. Тому автор ставить собі за мету подати коротку біографічну довідку про цю непересічну людину, яка, перебуваючи в еміграції, боролася за незалежно Україну. Основним джерелом написання роботи слугували документи і матеріали архівно-слідчої справи Г. Порохівського, що зберігається у Галузевому державному архіві Служби безпеки України (фонд 5, справа 26440).

Гнат Єрмилович Порохівський народився 29 січня 1888 р. у с. Добре тогочасного Уманського пов. Київської губ., нині Черкаської обл. Військову освіту здобув 1907 р. в Одеському юнкерському училищі. У царській армії пройшов шлях від молодшого офіцера до підполковника, командира полку. Учасник Першої світової війни. Був нагороджений орденами і георгіївською зброєю. З вересня 1917 р. брав участь у розбудові української армії. Командував 416-м Верхньодніпровським полком (згодом перейменований на 4-й Український), 1919 р. – 3-м Острозьким полком, з квітня 1920 р. – 6-ю запасною стрілецькою бригадою [5, арк. 10, 74].

У листопаді 1920 р., відступаючи на чолі 2-ої кулеметної бригади 1-ої кулеметної дивізії Армії УНР під натиском переважаючих сил Червоної армії, змушений був перетнути українсько-румунський кордон. На території Румунії були організовані табори для інтернованих українських вояків у Брашові, Фегераші, Орадя-Маре та інших містах. Г. Порохівський був комендантом цих таборів. Після того, як у 1923 р. табори для інтернованих були ліквідовані румунською владою, Гнат Єрмилович продовжував вести активну громадянську-політичну діяльність. Брав участь у I Конференції української еміграції в Румунії, що відбулася у вересні 1923 р. в Бухаресті, на якій його обрали членом Громадсько-допомогового комітету [5, арк. 77]. Наприкінці того ж року він очолив неформальне об'єднання українських вояків, яке згодом набуло офіційного статусу під назвою «Товариство бувших вояків армії УНР» (ТБВА) [4, арк. 80]. У Румунії закінчив Вищу школу управління та документознавства, був членом Філії Українського товариства прихильників Ліги Націй та Комітету імені Симона Петлюри в Румунії.

Наприкінці 1920-х рр. Г. Порохівського призначили представником військового міністра УНР в еміграції. Йому підпорядковувалися усі філії ТБВА в Румунії. Він брав

участь у II Конференції української еміграції, що відбулася 1932 р. в Празі. Належав до керівного складу Української генеральної еміграційної ради. У 1940 р. очолив Громадсько-допомоговий комітет української еміграції в Румунії. Листувався з Головою Директорії УНР Андрієм Ливицьким, Головою Уряду УНР в еміграції В'ячеславом Прокоповичем, міністрами Олександром Лотоцьким, Володимиром Сальським, Олександром Шульгіним, Андрієм Яковлівим, Романом Смаль-Стоцьким, керівником Головної військової ради Олександром Удовиченком, начальником контррозвідки УНР Всеволодом Змієнком та іншими. Виконував завдання Уряду УНР в Австрії, Болгарії, Італії, Німеччині, Польщі, Угорщині, Франції, Чехословаччині та Югославії. Публікувався у журналах «Гуртуймося» (Прага), «За державність», «Габар» (Каліш-Варшава), «Тризуб» (Париж), календарі-альманасі «Дніпро» (Львів) та «Збірнику пам'яті Симона Петлюри (1879-1926)» (Прага).

Враховуючи великий досвід Г. Порохівського керувати військовими частинами та громадськими організаціями емігрантів, у 1929 р. його запросили на службу до 2-го розвідувального відділу румунського Генерального штабу. Спочатку він був перекладачем, потім – референтом [5, арк. 83]. Згодом на базі цього відділу була створена розвідувальна служба – ССІ (Спеціальна служба інформації). З 1932 р. Г. Порохівський – референт з політичної й економічної розвідки у країнах Західної Європи. До його обов'язків входив аналіз відповідних газет та літератури, складання довідок, рефератів, доповідей. Спочатку спеціальної агентури Порохівський не мав, усі розвідувальні дані особисто отримував від своїх близьких та знайомих, з якими був пов'язаний спільною діяльністю, згодом створив агентурну мережу.

З приходом у 1940 р. до влади маршала Антонеску колишній керівник ССІ Морозов та інші співробітники були заарештовані. Тому Г. Порохівського звільнили з посади, проте залишили у штаті на негласній роботі. Згодом поновили у посаді. У роки Другої світової війни він неодноразово виїжджав на територію України, був в Одесі, Миколаєві, Мелітополі, Криму та Ростові-на-Дону. У травні 1942 р. його призначили начальником наукового бюро «Агентура Східного фронту» ССІ. Він опрацьовував так звані «опросні» листи радянських військовополонених та складав на їх основі розвідувальні зведення [5, арк. 134-135].

Восени 1944 р. Г. Порохівський був заарештований радянської спецслужбою «Смерш». Більше 3-х років перебував під слідством у Москві та Києві. Був засуджений до 25 років позбавлення волі. Помер 14 червня 1952 р. у Дубравлазі.

Незважаючи на те, що він не був громадянином Румунії, нині його шанують в цій балканській країні за розбудову національної розвідувальної служби. Його донька Ольга

Андріч-Порохівська нині проживає в Бухаресті. На початку ХХІ ст. вона передала в Україну документи і матеріали про батька, які стали основою для створення Центрального державного архіву зарубіжної україніки. Перспективними, на думку автора, є дослідження про громадсько-політичну діяльність Гната Порохівського серед української еміграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рендюк Т. Українська військова та політична еміграція в Румунії у міжвоєнний період: невідомі сторінки історії діаспори // Україна дипломатична. – 2011. – №. 12. – С. 936-954.
2. Власенко В. До історії ОУН в Румунії (за матеріалами архівно-слідчої справи Г. Порохівського) / В. Власенко, О. Сапсай // Сумська старовина. – 2015. – № XLVII. – С. 53-62.
3. Hnat Porohivski: asul ucrainean al Serviciului Special de Informații: publicații, documente, scrisori și fotografii / V. Guzun (editor). – Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2013. – 458 p.
4. Anchetat de Smerș: Asul SSI și liderul emigrației ucrainene din România în dosarele SBU / Vadim Guzun, Valeriy Vlasenko (Editori). – Cluj-Napoca Editura Argonaut, 2016. – 730 p.
5. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ), ф. 5, спр. 26440, т. 1, 396 арк.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАЦІ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ТА ЇХ ДОТРИМАННЯ НА СУМЩИНІ.

Лобко Н.В.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права, теорії та історії держави та права
Сумського державного університету*

Початок ХХ століття для європейського континенту ознаменувався трагічними подіями. Загострення геополітичних протиріч між Німеччиною, Австро-Угорщиною з одного боку і Великобританією, Францією, Росією - з іншого, привели до першої в історії людства світової війни, що тривала протягом 1914-1918 років.

Історія Першої світової війни вивчена досить докладно, але все ще є чимало питань і проблем, які потребують дослідження. До таких тем можна віднести і становище військовополонених, зокрема, малодослідженим є питання формування правових засад використання праці військовополонених та забезпечення дотримання їх прав.

Слід зазначити, що думки про захист жертв війни висловлювалися давно. Так, Жан-Жак Руссо в опублікованому в 1762 р. трактаті «Про суспільний договір» зазначав,